

«Шуко мут гыч эн чевержым каласал кодем... (Семен Николаев) »

Составила: Крылова Т.В., учитель русского языка
и литературы, заместитель директора по УВР

Цель: воспитание национальной гордости и уважения к национальному языку через молодежную республиканскую газету «Кугарня».

Задачи:

- сохранить творческое наследие марийского народа;
- привить нравственные ценности у подрастающего поколения через изучение творчества марийских поэтов, газетных статей и очерков, народного песенного и танцевального творчества;
- развивать любовь к родному языку, родной культуре, родному краю.

1 вўдышö: Поро дечат поро лийже тыланда, уна-влак, ача-ава –влак, йоча - влак! Добрый день!

2 вўдышö: Салам родо-шамычем-влак, салам йолташем-влак, салам мотор ўдыр ден чолга рвезе-влак! Добрый день!

1 вўдышö: Таче мемнан дене пырля икымше радамыште шергакан унана-влак улыт!

- 1) **Иманаев Эдуард Аркадьевич**, республиканский молодежный «Кугарня» газет редакцийын директорже
- 2) **Аптулаев Владимир Васильевич** – «Кугарня» газетын тўн редакторже;
- 3) **Григорьева Людмила Николаевна** –«Ямделий» газетын тўн редакторже;
- 4) **Золотарева Ирина Николаевна** – ответственный секретарь;
- 5) **Моисеева Елена Юрьевна** (Яковлева Алена) – корреспондент;
- 6) **Терентьева Эльвира Аркадьевна** – корреспондент;
- 7) **Иванова Елена Юрьевна** – корреспондент;
- 8) **Речкин Иван Никандрович** – фотокорреспондент;
- 9) **Попова Татьяна Вениаминовна** – дизайнер;
- 10) **Моисеева Надежда Альбертовна** – корректор.

2 вўдышö: Тыште мемнан ден **Иванов Владимир Григорьевич** - Руш – Шой поселенийын вуйлатышыже, делегат 2-шо марий калык съездыш Руш-Шой поселений деч, Куженер район Всемарийский советым вуйлатыше

Антонова Марина Валерьевна, Руш-Шой селан администраций вуйлатыше

1 вўдышў: Тачысе мероприятийна мемнан школышто почылтшо республиканский инновационный площадке амал дене эртаралтеш, адакшым эше ик амал лектын - «Кугарня» газет ден вашкылым кучымо ойканашым пенгыдемдымым шотыш налын, марий йылмым умбакыже келгынрак тунемаш, йўраташ да тудым аралаш, вияндаш йоча-влакым газет материал негызеш кумыландаш. Каласен кодаш кўлеш: газетыште сералтше материал йочаланат, кугыенланат келшен толеш. Йоча-влак шочмо эл, шочмо кундем нерген лудыт гын, кугырак-влаклан айдеме кокласе кыл нерген лудаш онгай. Кажне мутлаштык куштылгын лудалтеш, тыгодымак нуно келге шонымашан улыт.

2 вўдышў: «Кугарня» ден «Ямде лий» газет редакций пашаен– влак - мемнан пагалыме унана-влак, калыкым шке серыме мутлаштык ден куандарат. Нунын творчествышт калык чоным вўчка, икте-весым перегаш да пагалаш тарата. Мыйын шонымаште, газетыште савыкталтше тўрлў онай материал и кугыенлан, и йоча-влаклан пеш кўлешан ойпого. Шочмо калыкын, самырык тукымын шонымашыже да пашаже, йўратымаш нерген журналист-влак пеш сылнын возат, шочмо вер-шўрым, пўртўсым ўшандарен сўретлат. Шуко сылне ойканашым кызытсе илыш нерген муаш лиеш, калыкын илыш-йўлаж дене кылдалтше кўлешан увер-ангар, политикисе, экономикысе вашталтыш-влак дене палдара.. Газетын южо номерже лўмлў ен-влакын илыш-корныштлан пўлеклалтын, кудыжым ме, туныктышо-влакат, урокышто кучылтына, а йоча-влак икмыняр шымлымаш пашам «Кугарня» газетысе статьяла негызеш возеныт.

1 вўдышў: Ме уна-влаклан, ача-ава ден тунемше-влаклан – чыла калыклан «Шуко мут гыч эн чевержым каласал кодем...(Семен Николаев) » концертым пўлеклена. Тек шошо кумыл - пўртўсым ылыжтыше да калыкым тарватыше кумыл чыландан чондам куандара.

2 вўдышў:

Пагыт, пагыт! Ох, эрта пеш писын.

Шошо... шыже, телыжат шуэш!

Пуйто кечын шўльў кочшо имне

Мўндыр корныш нойыде толеш.

Имнын гын уло шўштў сапше,

Куш кўлеш, лач тушко виктараш.

А вот жапым тый от каныктаре,

Тудым ок лий олянрак колташ...(Н. Ильяков)

1 вўдышў: Идалыкын ныл пагытше уло, кажныже шке семынже сўрал. Но шошо пагыт утларак ямле. Шошо кече - чевер кече шочмо «мландым сылнешта, телын семжым йывырталын кайык муро алмашта». Мый кызыт тендан ончыко шошо леве мардеж гай куштылго кап-кылан, памаш вўд гай яндар шўм чонан, ладыра тумо гай пенгыде ушан, пеледыш гай чолга ўдырым ўжам. Тиде марий ўдыр 11 классыште шинчымашым пога, эре визытанлан гына тунемеш, марий йылмым кугыжаныш йылме семын тунемше – влак коклаште 8 ше класс гычак танаса, кажне ийын сенышыш лектеш. Тений тудо адак икымше верым сенген налын. Мемнан школна тудын ден кугешна.

2 вўдышў: Ушышкеш Василий Павловын мурыжо перныш:

Тый улат мыланем ныжыл йўр,
Шыве-шыве лыжган кутырет...
Тый улат ныжыл йўр мыланем,
Йўрлык вачыш ўпетше велеш.
О, кузе тыланет куанем,
Пеленет пуйто шошо толеш. (А.Сенькова)

Мый ўжам тышке **Ефремова Янам**. Тудо тыланда Шабдар Осыпын «Ораде мардеж» почеламутшым каласен пуа.

(Ш.Осып «Ораде мардеж» , Ефремова Я.)

1 вўдышў:

Чонешташ ўжеш чон мўндыр тылзыш,
Чонешташ ўжеш чон ала-куш!
Тўняжат тудлан тыгодым шыгыр...
Вет латшым ий - парусдымо пуш.
... Только, ой молан ты пагыт кўчык?
Ылыжал волгенчыла йомеш.
Шижынат от шукто , кеч от вучо,
Вес игече вор гай йышт толеш. (Н.Ильяков)

2 вўдышў:

Кў пала, молан шонгемме годым
Рвезе жап эре ушеш возеш?
Кеч шукерте
Тудо модын кодын
Талгыдыла
Корно ўрдыжеш. (С.Вишневский)

**(мура «Адак угыч шошо толеш» «Шой ўжара» учитель ансамбль мура,
марий куштымаш «Ояра» С.Пакеев мура почеш, 6 класс)**

1 вўдышө:

Кечыйол модылден пыльгыжеш пыл лонга гыч,
Шукертсек йорга шырчык тўжваке ўжеш;
Шошо кумыл шынен уло капыш, вўргорныш,
Турий семын чўчкен, чонешталме шуэш. (Л.Семенова)

2 вўдышө:

Чонешташ ыле мўндырк, торашке-торашке,
Яндар канде каваш...але модшо шинчаш,
Чонешташ ыле угыч пеледше аланыш,
Вуча кушто нөргө пеледыш аршаш. (Л.Семенова)

(Муро «Ош пеледыш».

Курыкмари куштымаш, 8 класс)

1 вўдышө:

Леве йўр лыпландарыш пўртўсым,
Яндар юж ден вўчкалтыш, ниялтыш,
Пуртыш самырык, илыше тўсым,
Когаргыше чонжым шыматыш. (Л.Семенова)

2 вўдышө:

Ялт весеште кўсото пеленысе олык,
Шуко тўрлө тўс ден пеледалте.
...Ала ўдырын кидысе солык
Рвезын шўмжым эн шокшын ондале?

(«Частушке-влак» 7 класс

«Латшым ияш» И.Сорокина мур)

2 вўдышө:

Муро, муро, муро – чоныштем,
Шерге, рвезе пагыт, ит шонгем.
Кечыйолла кумылем чўчка,
Пуйто шўм ушлан – кугу ака.
Вет чыла ок лий висаш уш ден,
Самырык ораде пагытем.
Шўмын ойжо дене илыман,
А уке, - тугеже шонгемман. (Л.Иксанова)

1 вўдышө:

Кече шинчашкем чоян онча,
Языканышоналме деч куча.
Лай мардеж ўжеш шып ала-куш,
У вий дене пеледеш пўртўс.
Тидым мый эше чыла шижам,
Шўмемат жап дене ыш пуан.
Шерге рвезе пагыт – илыш тат.

Чоныштем кодат мо эрелан? (Л.Иксанова)

Сценка «Ялысе почтальон» (модыт: почтальон- Пудов А., Миклай вате – Ефремова Е.А., Семон вате – Ефремова С.А.)

Почтальон: Э-эй! Шойдум калык! Капкадам почса! Газетым конденам!
(велосипедым шўкен «Почтальонка» мурым мурен кая).

Ял гыч ялыш,

Сурт гыч суртыш

Почтальон эре коштеш.

Сай уверым түрлө вер гыч

Мые эре нумалам.

У газетым да журналым,

Телеграммым погалтен,

Коштам мые кажне суртыш

Шке сумкамым ястарен...

Миклай вате енгай! Миклай вате енгай! Кушто улат? Уремыш лек!

Миклай вате: Кө тыге кычкыра гын?! Кө эрден-эрак коштеш?! Э-э, почтальон эргым, тый улат аман?

Почтальон: Миклай вате енгай! Лек! Йөратыме «Кугарня» газетет конденам!

Миклай вате: Пеш йөра, пеш сай... Таче кугарнят шуо ужат... Жап пеш писын эрта. Мыйже марий радиом колышташ пижынам...

Почтальон: Миклай вате енгай, кунар вучаш лиеш? Мылам веет эше Саламатнурыш, Аганурыш, Руш Шойыш кайыман.

Миклай вате: Йора, йора, кондо кагазет. Ой, тидыже уныкамак огыл але? Тудын гаяк коеш, верный, тудо.

Почтальон: Ом пале, лудат вара пален налат. Семон вате ковайже куш йомын? Кычкыршым – кычкыршым! Мыйым шокшо когыльо гай вучышаш улыда!

Миклай вате: Вучена, вучена, уна семынак вучена! Семон куважлан намиен пуэм, пу газетет. Семон вате коват коронавируслан көра сонгыра изиш лийын.

Почтальон: Тау, Миклай вате енгай, мый кудалам тугеже (мурен-мурен кая).

Миклай вате: Пеш чулым эрге, йўштө теле мА, шокшо кенгеж мА, эре газет ден журналым нумалеш... Марий радиошто пеш онай мыскарам колыштым, Сергее Карпов войзен манеш... Чечас Семон кывалан ойлем.

(Семон вате лектеш)

Кушто киет гын? Тыйым почтальон йомдарен ыле... Теве «Кугарнятым» пуаш шўдыш.

Семон вате: Марий радиошто мыскарам колыштым, чылаже сайын колынамат огыл... тый веег пеш колышташ йӧратет?

Миклай вате: Чу-ян, изиш гына чыталте, чечас ойлем, телефоном йынгырта.
(телефон йынгырта)

А-ллё, колыштам, кутыро... Таче шочмо кечет? Йӧра, саламлем тугеже... Карпов Серге манмыла, тыланен кодам «Аташ Майра гай яжар койышым, сӧсна подыш пурдымо лавра гай тазалыкым, кукшо кол гай пиалым, опоньгала оваргаш, коя понгыла шарлаш.

Семон вате: Кӧм саламлышыч, Миклай вате шешке?

Миклай вате: Шого, эша ойлаш мондышым...(телефонным налын йынгырта). Ониса! Каласаш мондышым: агытан гай яжар, каза гай йорга, шына гай вӱрйӱшӧ лий. 100 ий марте иле да вара каваре...

Семон вате: Ушемак кайыш, кӧлан тыге ойлышыч, сайын ок кол да пылышем...

Миклай вате: Ониса тулачемлан (адак телефонным налеш).

Семон вате: Тый денет шотым от му, пу «Кугарням», лудаш каем...

1 вӱдышӧ: А ынде мутым уна-влаклан пуэна. «Кугарня» ден «Ямделий» газетын журналистше-влакым сценыш ӱжына.

(Журналист-влакын номерышт)